

M&A darījumi un Covid -19

Darījumu pārrunās puses galvenokārt fokusējas uz darījuma būtiskajām sastāvdaļām – kas tiek pārdots, par kādu cenu un uz kādiem noteikumiem. Tomēr šādu darījumu ne tik acīmredzams elements gandrīz vienmēr saistās ar nenoteiktības risku un tā pārvaldi, proti, kas notiks ar darījumu, ja tirgus situācija, pērkamā (mērķa) biznesa stāvoklis vai citi ārējie apstākļi pēkšņi mainīsies? It īpaši situācijās, kad darījums ir ilgstošs un pastāv nobīde laikā starp darījuma parakstīšanu un noslēgumu (kas ir tipiski M&A darījumos).

Jānis Bite, "Sorainen" zvērināts advokāts, 23.03.2020

<https://www.db.lv/zinas/ma-darījumi-un-covid-19-495597>

Jānis Bite

Foto: Publicitātes

Nenoteiktības risks

Puses ne vienmēr šo risku uztver nopietni, jo tā iestāšanās iespējamība uz pārrunu brīdi šķiet zema, bet tā ir kļūda. Agrākā pieredze saistībā ar 2008.gada finanšu krīzi un Covid -19 šodien atkārtoti demonstrē, ka nenoteiktības risks ir aktuāls vienmēr – pat mūsu salīdzinoši mierīgajā reģionā.

Ja nenoteiktības risks netiek pārvaldīts, sekas var būt bēdīgas, jo atbilstoši Latvijas tiesībām sākotnējā vienošanās būs jāpilda, neskatoties uz vēlākām grūtībām, pat tad, ja pats darījums vai tā noteikumi apstākļu maiņas dēļ kādai no pusēm vairs nav ekonomiski pamatoti.

Būtiski nelabvēlīgu izmaiņu neesamības klauzula

Nenoteiktības riska pārvalde M&A darījumos, galvenokārt, tiek īstenota, izmantojot būtiski nelabvēlīgu izmaiņu (*material adverse change (MAC)*) neesamības klauzulas darījuma dokumentos. Šo klauzulu būtība ir padarīt paša darījuma vai tā atsevišķu noteikumu spēku atkarīgu no būtiski nelabvēlīgu izmaiņu neesamības. Proti, šīs klauzulas nodrošina, ka darījums paliek spēkā atbilstoši sākotnējiem noteikumiem ar nosacījumu, ka neiestājas kādas būtiski nelabvēlīgas izmaiņas ekonomikā, konkrētajā tirgū vai mērķa biznesā. Ja šādas izmaiņas tomēr iestājas, pusēm ir iespēja vienoties par koriģētiem darījuma noteikumiem, kas atbilst jaunajiem apstākļiem, vai arī atkāpties no darījuma vispār.

Šo klauzulu saturs tiek pielāgots kontēto darījumu vajadzībām, tāpēc praksē ir vērojama zināma daudzveidība, tomēr pienācīgi sagatavotai klauzulai jebkurā gadījumā ir jāspēj pasargāt darījuma puses no pienākuma īstenot darījumu, kas vairs nav racionāls vai citādi ekonomiski pamatots.

Padoms tiem, kas vēl tikai plāno darījumu

Situācija saistībā ar Covid 19 ir kārtējais atgādinājums tiem, kas pašlaik plāno parakstīt M&A darījumus, par nenoteiktības riska pārvaldības nepieciešamību. Ja gatavotie darījuma dokumenti šo risku nepārvalda, tie, visticamāk, ir jālabo.

Ja vienošanās jau noslēgta – apsveriet kompromisu

Bet ko darīt tiem, kuru darījumi jau ir parakstīti bez šādām būtiski nelabvēlīgu izmaiņu neesamības klauzulām, bet darījums vai tā noteikumi Covid 19 ietekmē vairs nav racionāli? Tas ir atkarīgs no katras konkrētās situācijas, jo vienota risinājuma nav, bet pastāv iespēja, ka jauno apstākļu rezultātā cietušajai pusei var nākties cerēt uz otras darījuma puses labvēlību, labprātīgi piekrītot koriģēt sākotnējās vienošanās noteikumus. Ja šādās labvēlības nav, sākotnējo vienošanos var nākties pildīt un vienīgais ieguvums var izrādīties mācība priekšdienām.